

/ Л.С. Кутідзе, О.А. Гранько // Економічний простір. – 2009. - №23/2. – С. 131-139.

16. Банковское дело : учебник / под ред. Г.Г. Коробовой. – М. : Юристъ, 2002. – 751 с.

Аннотация. В статье представлены и обобщены современные подходы к определению сущности понятия «финансовые ресурсы банка». Определены и проанализированы основные источники формирования банковских финансовых ресурсов.

Ключевые слова: финансовые ресурсы банка, собственные средства, привлеченный капитал.

Summary. This article presents and summarizes the modern approaches to the definition of “the bank financial resources”. The main sources of bank financial resources formation are determined and analyzed.

Keywords: bank's financial resources, own funds, raised capital.

*Рецензент к.е.н., доцент ХНЕУ Кондусова Л.Ф.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.*

УДК 330.322.014

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Пиж Н.С., к.е.н., доцент (ХНУБА)

В статті розроблені методичні підходи щодо створення та впровадження багатокритеріальної системи оцінювання ефективності інноваційної діяльності на вітчизняних підприємствах.

Ключові слова: інноваційна діяльність, ефективність інноваційної діяльності, критерії ефективності.

Постановка проблеми. Інноваційна діяльність є складним процесом трансформації новоотриманих ідей та знань в об'єкт економічних відносин. З огляду на значну, часом визначальну роль, яку інноваційні процеси відіграють в сучасній економіці, визначення та врахування особливостей розробки та впровадження інновацій на вітчизняних підприємствах є неодмінною умовою забезпечення ефективності економічної стратегії держави. Це означає, що першочерговим завданням у цьому напрямку повинно стати дослідження тих питань, вирішення яких кардинально змінить відношення до процесу інноваційної діяльності всіх його учасників: продукувати та впроваджувати інновації повинно стати не тільки економічною доцільністю, але й необхідністю.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженнями основних причин, які стримують активізацію інноваційної діяльності, пошуком дієвих інструментів та механізмів, які сприяли б підвищенню рівня керуваності процесами генерування та розповсюдження інновацій, займалися вітчизняні вчені Андрощук Г.А., Балабанова Н.В., Волков О.І., Денисенко

М.П., Гречан А.П., Ілляшенко С.М., Йохна М.А., Стадник В.В. [1-5] та інші.

Але незважаючи на досить ґрунтовні дослідження в області інноваційної діяльності, в Україні практично не створені умови для ефективного здійснення інноваційних проєктів. Перешкоди фінансового, політичного, правового, організаційного характеру постають на шляху масової реалізації інновацій. Окрім цього, вітчизняні підприємства у більшості своїй досі не мають дієвого механізму впровадження та оцінки ефективності інновацій.

Постановка завдання. Враховуючи теоретичні надбання в питаннях ефективності інноваційної діяльності підприємства, метою статті є розробка методичного підходу щодо створення та впровадження багатокритеріальної системи оцінки ефективності інноваційної діяльності на вітчизняних підприємствах.

Виклад основного матеріалу. Підприємства, які діють в сучасних ринкових умовах, визначають для себе певні цілі та стратегічні напрямки своєї діяльності. Інноваційна діяльність підприємства включає в себе процес доведення наукової ідеї або технічного винаходу

до стадії практичного використання, що приносить дохід, а також пов'язані з цим процесом техніко-економічні та інші зміни у соціальному середовищі.

На сьогодні поки що не існує простих, єдиних і придатних для всіх умов управління показників ефективності інноваційної діяльності. Проте можна виявляти й оцінювати взаємозв'язок чинників ефективності впровадження інновацій з метою найкращого узгодження їх дії. Ось чому необхідне створення конкретної методики виявлення інтегрального впливу певної сукупності нововведень на ключові показники виробничо-господарської діяльності підприємств за той чи інший проміжок часу.

У зв'язку з цим доцільно використовувати загальний методичний підхід, сутність якого зводиться до обчислення за спеціальними алгоритмами (формулами) системи показників [3-5], що виступають основними критеріями економічної ефективності тієї чи іншої сукупності запроваджених протягом року (кількох років) технічних та організаційних нововведень.

Зокрема варто обчислювати наступні техніко-економічні показники:

а) *приріст обсягу виробленої продукції:*

$$\Delta V_{Bn}^{TOH} = \frac{L_{Bn} \cdot B_n^1}{V_{Bn}} \cdot 100 \quad (1)$$

де L_{Bn} – кількість вивільнених працівників за рахунок технічних і організаційних нововведень, осіб;

B_n^1 – продуктивність праці в розрахунковому році (періоді), грн./осіб;

V_{Bn} – обсяг виробленої продукції, тис. грн.

б) *приріст продуктивності праці:*

$$\Delta B_n^{TOH} = I_f^1 - \left[\frac{V_{Bn}}{(L^1 + L_{Bn}) / B_n^0} \right] \cdot 100 \quad (2)$$

де I_f^1 – загальне зростання продуктивності праці в розрахунковому році (періоді), %;

L^1 – фактична чисельність персоналу, осіб;

B_n^0 – продуктивність праці у базовому році (періоді), грн./осіб.

в) *приріст фондоозброєності праці:*

$$\Delta f^{TOH} = I_f^1 - \frac{\Phi_{осн}}{L^1 + L_{Bn}} \cdot f^0 \cdot 100 \quad (3)$$

де I_f^1 – темп зростання фондоозброєності праці у розрахунковому році (періоді), %;

$\Phi_{осн}$ – вартість основних виробничих фондів, тис. грн.;

f^0 – фондоозброєність праці у базовому році

(періоді), грн./осіб

г) *приріст фондівіддачі:*

$$\Delta F^{TOH} = I_f - \frac{V_{Bn} \cdot (100 - \Delta V_{Bn}^{TOH}) \cdot V}{\Phi_{осн} \cdot F^0} \cdot 100 \quad (4)$$

де I_f – темп зміни фондівіддачі за розрахунковий рік (період), %;

F^0 – фондівіддача у базовому році (періоді), грн.

д) *частка економії (%) від запровадження технічних та організаційних нововведень у загальних витратах на виробництво продукції:*

$$e_r^{TOH} = \frac{L_{Bn} \cdot D^1}{V_{Bn} - P^1} \cdot 100 \quad (5)$$

де D^1 – середня заробітна плата одного працівника у розрахунковому році (періоді);

P^1 – загальна сума прибутку в тому ж самому році (періоді).

е) *приріст рентабельності виробництва:*

$$\Delta R^{TOH} = R^1 - \frac{P^1(100 - \Delta V_{Bn}^{TOH})}{\Phi_{вир}} \cdot 100 \quad (6)$$

де R^1 – рівень рентабельності виробництва у розрахунковому році (періоді), %;

$\Phi_{вир}$ – загальна вартість виробничих фондів.

Зроблені за таким методичним підходом розрахунки середніх показників [4, с. 134] свідчать про істотний вплив технічних та організаційних нововведень на ефективність виробництва на підприємствах різних галузей народного господарства України.

В якості кількісного показника, який характеризує ефективність інноваційної діяльності, доцільно використовувати коефіцієнт фактичної результативності роботи, рекомендований UNIDO (Організацією Об'єднаних Націй з промислового розвитку) [3, с. 106]. Даний коефіцієнт розраховується за формулою:

$$r = \frac{R_c}{\sum_{i=1}^N Q_i - \sum_{i=1}^N (H_1 - H_2)} \quad (7)$$

де R_c – сумарні витрати на закінчені роботи, що прийняті до освоєння в серійному виробництві;

Q – фактичні витрати на НДДКР за i -й рік;

N – кількість років аналізованого періоду;

H_1 – незавершене виробництво на початок періоду, що аналізується, у вартісному виразі;

H_2 – так само на кінець періоду, що аналізується.

В якості показника, що відображає зміни результативності стадії НДДКР як чинника ефективності, пропонується використовувати

відношення кількості розроблених винаходів (технічних рішень, ідей), які відповідають вимогам підприємства, до загальної кількості розроблених інновацій (технічних рішень, ідей) [5, с. 224]. У цілому, показник результативності інноваційної діяльності має такий вигляд:

$$P_{\text{нддкр}} = \frac{\sum_{t=1}^T K_{\text{эф. } t} + \sum_{t=1}^T K_{\text{пр. } t}}{\sum_{t=1}^T K_{\text{заг. } t} - \sum_{t=1}^T K_{\text{реал. } t}}, \quad (8)$$

де $P_{\text{нддкр}}$ – результативність інноваційної діяльності на стадії проведення НДДКР;

$K_{\text{эф. } t}$ – кількість самостійно розроблених новацій (винаходів, технічних рішень, ідей) які відповідають вимогам підприємства в t році;

$K_{\text{пр. } t}$ – кількість придбаних об'єктів інтелектуальної власності, що відповідають вимогам підприємства в t році;

$K_{\text{заг. } t}$ – загальна кількість новацій як результат проведення НДДКР і придбання підприємством об'єктів інтелектуальної власності в зовнішньому середовищі у t році;

$K_{\text{реал. } t}$ – кількість об'єктів інтелектуальної власності – результатів НДДКР, що реалізовані у зовнішньому середовищі і не використані в діяльності підприємства в t році;

T – кількість років періоду, що аналізується.

Важливо зазначити, що в сучасних ринкових умовах розвитку соціально орієнтованої економіки виникає необхідність і можливість *принципово нового підходу* до визначення ефективності технічних новин і нововведень з урахуванням пріоритетності критерію соціальної ефективності та екологічної безпеки. При цьому процедурний механізм порівняння і вибору найкращого з можливих варіантів технічних новин і нововведень здійснюється у певній послідовності.

По-перше, проводиться ранжування цілей розробки, виробництва і використання об'єктів технічних новин і нововведень. До вищого рангу відносять соціальні цілі та вимоги до екологічної безпеки. До нижчого – механізацію економічної ефективності.

По-друге, можливі варіанти технічних новин однакового функціонального призначення проходять перевірку на відповідність соціальним цілям і вимогам екологічної безпеки, що зафіксовані в наявних державних і міжнародних

стандартах та цільових нормативах соціального характеру; якщо вони не відповідають таким цілям і вимогам, то мають бути відхилені незалежно від рівня їхньої економічної ефективності.

По-третє, на кінцевій стадії процесу порівняння і вибору мають розглядатися лише соціально і екологічно допустимі (і в цьому розумінні ефективні) варіанти об'єктів технічних новин чи нововведень; найкращий з них визначається за економічним критерієм.

Такий принципово новий підхід до визначення ефективності технічних новин і нововведень дає змогу врахувати всі особливості інновацій, їх позитивні й негативні сторони, вплив на соціальні умови праці та навколишнє середовище. Це дає можливість поставити соціальні проблеми працівників, що працюють на будь-якому виробництві, на чільне місце.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, ефективність інноваційної діяльності визначається її конкретною спроможністю створювати інновації. Й усі нововведення, які оцінюються та впроваджуються, повинні зберігати відповідну кількість праці, часу, матеріально-технічних ресурсів, коштів у розрахунку на одиницю всіх необхідних і передбачених корисних ефектів продуктів, послуг, технічних систем або давати змогу збільшувати виробництво знярядь праці, предметів споживання, які створюють комфортні умови життя людей та нові правила соціальних відносин.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрощук Г.А. Стимулирование инновационной деятельности в Украине: финансово - кредитный механизм // Проблемы науки. – 2005.–№ 3.– С.22-28.
2. Балабанова Н. В. Суспільство знань та інновацій: шлях до майбутнього України. – К.: Арістей, 2007. – 104 с.
3. Волков О. І., Денисенко М. П., Гречан А. П. Економіка й організація інноваційної діяльності. – К., 2009. – 423 с.
4. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком: Проблеми, концепції, методи. – Суми: Університетська книга, 2008. – 278с.
5. Йохна М. А., Стадник В. В. Економіка і організація інноваційної діяльності. – К.: Видавничий центр «Академія», 2007. – 400 с.

Аннотация. В статье разработаны методические подходы относительно создания и внедрения многокритериальной системы оценивания эффективности инновационной деятельности на отечественных предприятиях.

Ключевые слова: инновационная деятельность, эффективность инновационной деятельности, критерии эффективности.

Summary. In the article methodical approaches are developed in relation to creation and introduction of the multicriterion system of evaluation of efficiency of innovative activity on domestic enterprises.

Keywords: innovative activity, efficiency of innovative activity, criteria of efficiency.

*Рецензент д.е.н., професор ХНУБА Іванілов О.С.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.*

УДК 65.012.48

СИСТЕМА КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

*Резнік С.М., к.п.н., доцент,
Мастерна О.О., магістр (НТУ «ХП»)*

В даній статті описані теоретичні основи та актуальність контролю на підприємстві, як однієї з складових системи управління на підприємстві. Розглянуті сутність, основні характеристики та особливості ефективного процесу контролю. Виділені основні принципи системи контролю, що використовуються для підвищення ефективності діяльності підприємства.

Ключові слова: менеджмент, контроль, підприємство, критерії.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. В умовах сучасної дійсності успіх діяльності підприємства повністю залежить від виконання поставлених перед ним цілей, його фінансово-економічної стійкості, а також від положення підприємства серед конкурентів на ринку. Забезпечення виконання перерахованих вимог є основним завданням управління підприємством.

Контроль як одна з функцій управління являє собою процес визначення якості й корегування виконуваної підлеглими роботи, для того щоб забезпечити виконання планів, спрямованих на досягнення цілей підприємства. Таким чином, контроль входить до завдання менеджера будь-якого рівня — від президента компанії до майстра цеху.

Отже, правильно організований контроль дозволяє не тільки вчасно виявити недоліки в діяльності підприємства, але й вчасно вжити заходів до їхнього усунення. Чітке проходження перерахованих вище етапам дозволяє правильно організувати систему контролю діяльності підприємства. Контроль спрямований на постійне вдосконалювання діяльності підприємства, що є необхідністю сучасних підприємств [1,5].

Актуальність даної теми обумовлена тим, що саме контроль, як інструмент виконання управлінських рішень, відіграє особливу роль у підвищенні ефективності суспільного відтворення,

забезпеченні схоронності й раціонального використання матеріальних, трудових, фінансових ресурсів підприємств та органів державної влади різного рівня, забезпечуючи високу ефективність їхньої діяльності. Основними причинами необхідності контролю є:

- невизначеність, складність і динамічність середовища;

- попередження виникнення кризових ситуацій за допомогою виявлення невідповідностей і помилкових дій до того, як вони нанесуть підприємству відчутну шкоду;

- підтримка успіху шляхом зіставлення фактичних результатів і планових показників і оцінки темпу просування підприємства до намічених цілям [3-5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виділення невирішених частин загальної проблеми.

Класики науки управління (Ф.У.Тейлор, А.Файоль, М.Емерсон, Г.Черч [2-4]) підкреслювали, що без контролю неможливо керувати будь-яким процесом. Теоретики сучасності (Хан Д. П., Лигинчук Г.Г., Гольдштейн Г.Я., Уткин Э. А., Миринок І. В. [5-8]) підкреслюють, що ефективна система контролю на підприємстві сприяє його розвитку й підвищенню конкурентоспроможності

Проте, в їхніх працях не достатньо розкрито значення систем контролю виробничих процесів в сучасних ринкових умовах, а питання,